

STRATEGISCHE TERUG- EN VOORUITBLIK EUROPA

Voortgangsrapport 2019 van de Regio Randstad



Voorwoord

Geachte leden van Provinciale Staten van de Randstadprovincies,

Evenals vorig jaar ontvangt u van ons aan het begin van het jaar een voortgangsrapportage over ons gezamenlijke EU-optreden in Brussel in het kader van de Europastrategie van de Regio Randstad. Een voortgangsrapportage waarin zowel wordt teruggeblikt op wat er het afgelopen jaar is gebeurd en gedaan en waarin wordt vooruitgeblikt op wat ons komend jaar te wachten staat.

2019 belooft een bijzonder jaar te worden. Voor ons in de provincies, vanwege de provinciale verkiezingen in maart. Maar ook voor de EU, omdat er in mei verkiezingen voor het Europees Parlement zullen plaatsvinden en er in november een nieuwe Europese Commissie zal aantreden. En daar komt het vertrek van de Britten uit de EU -en alle onzekerheden die dit met zich meebrengt, ook voor onze provincies- nog bij.

Met het aantreden van provinciale staten in nieuwe samenstelling en vervolgens van nieuwe colleges van gedeputeerde staten zal ook de Randstadsamenwerking op EU-zaken een nieuwe periode ingaan. Het is onze stellige overtuiging dat de Randstadsamenwerking duidelijke meerwaarde heeft en krachtig voortgezet dient te worden. Europa is als bestuurslaag relevanter dan ooit, zeker voor een grootstedelijk gebied als de Regio Randstad waar veel maatschappelijke uitdagingen samenkomen. Dankzij onze onderlinge dossierverdeling weten we samen meer en dankzij onze gezamenlijke inzet hebben we in Brussel grotere impact. Wij moeten onze positie als vierde economische metropoolregio van Europa slim benutten. Kortom, de Randstadsamenwerking doet ertoe.

Wij zien ernaar uit met u het debat over Europese beleidsontwikkelingen voort te zetten en om samen met u het gesprek aan te gaan over relevante Europese initiatieven en de gevolgen daarvan voor onze provincies. Wij hopen dat deze voortgangsrapportage hiervoor een nuttige basis biedt.

Namens de Regio Randstad,

Mariëtte Pennarts
Gedeputeerde Provincie Utrecht

1. Terugblik: 2018 vanuit Brussels perspectief

Terugkijkend was 2018 een bewogen Europees jaar. Zowel politiek als beleidsmatig.

Politiek gezien was het een jaar waarin veel nadruk lag op de positie van Europa ten opzichte van andere grootmachten, inclusief de Verenigde Staten onder president Trump. Jean-Claude Juncker pleitte in zijn laatste *State of the European Union*-toespraak als Commissievoorzitter voor het vergroten van het handelingsvermogen van de Unie. De titel van de toespraak *The hour of European sovereignty* was in dat opzicht kenmerkend voor de sfeer in Brussel.

Beleidsmatig stond het jaar 2018 vooral in het teken van de langverwachte voorstellen voor de nieuwe Europese meerjarenbegroting 2021-2027. In de eerste helft van 2018 verschenen de voorstellen van de Europese Commissie, in de tweede helft begonnen de onderhandelingen in de Raad en in het Europees Parlement.

Ook de Brexit onderhandelingen gingen het afgelopen jaar onverminderd verder, leidend tot een concept uittredingsakkoord waar alle 27 EU-lidstaten zich in konden vinden maar waarover in het Verenigd Koninkrijk hevig debat ontstond. Waar het optreden van de EU27 in 2018 opviel door eensgezindheid, daar was deze in het Verenigd Koninkrijk vaak ver te zoeken.

Maar uiteraard gebeurde er meer. In de navolgende paragrafen wordt per prioritair Randstadthema teruggeblikt op het afgelopen jaar in Brussel. Alvorens dat te doen wordt nader ingegaan op de twee belangrijkste 'doorsnijdende' thema's, de Europese Meerjarenbegroting en de Brexit, omdat die van grote invloed kunnen zijn op alle andere onderwerpen.

1.1 Doorsnijdende thema's: MFK en Brexit

Meerjarig Financieel Kader 2021-2027

Eens in de zeven jaar wordt een nieuw Meerjarig Financieel Kader (MFK), de Europese meerjarenbegroting, vastgesteld. Niet alleen wordt het kader zelf bepaald, met de maximumbedragen die per begrotingspost uitgegeven mogen worden, maar ook worden alle Europese subsidieprogramma's in één keer vervangen door een nieuwe generatie programma's.

Op 2 mei 2018 presenteerde de Commissie haar voorstellen voor het MFK 2021-2027, kort daarop gevolgd door de voorstellen voor de afzonderlijke programma's. Het totale pakket omvat circa 40 wetteksten. De Commissie stelt voor het financieel kader voor 7 jaar vast te stellen op ruim 1.2 biljoen euro. Dat komt overeen met 1.11% van het Europese bruto nationaal inkomen (BNI).

Onderhandelingen vinden gelijktijdig plaats over zowel het kader zelf (horizontaal) als elk van de programma's afzonderlijk (sectoraal). Het proces kenmerkt zich daarmee door een -ook voor Europese begrippen- zeer hoge mate van complexiteit.

In de Raad is het afgelopen jaar eerst onder Bulgaars en vervolgens onder Oostenrijks voorzitterschap over de voorstellen onderhandeld. Het tempo lag hoog en er is veel voortgang geboekt. Tegelijk is de verwachting dat er nog wel flink wat tijd nodig zal zijn om tot een akkoord te komen.

Het Europees Parlement (EP), dat instemmingsrecht op het MFK heeft als er binnen de Raad een compromis is gevonden waar alle lidstaten mee kunnen leven, volgt het dossier op de voet. De verwachting is dat het EP alleen zal instemmen met het compromis van de Raad, als de Raad daarin

voldoende met de wensen van het EP rekening heeft gehouden.

Het EP pleit er in een uitvoerig 'tussentijds rapport' van november 2018 voor het totaalbudget met zo'n 215 miljard euro, tot 1.3% EU BNI, te verhogen en wil het extra geld inzetten om door de Commissie voorgestelde besparingen (op o.a. landbouw en cohesiemiddelen) ongedaan te maken c.q. voorgestelde budgetverhogingen (voor bijv. onderzoek en innovatie) verder te verhogen.

Het Comité van de Regio's heeft in oktober zijn advies vastgesteld. Het rapport van de Kroatische rapporteur Dobroslavic volgt in grote lijnen de inzet van het EP. Bij de plenaire behandeling van het rapport trok de Nederlandse delegatie samen op bij het indienen van amendementen (bijna allemaal aangenomen) en de stemmingen over de amendementen van anderen.

Vanuit de provincies is de inzet erop gericht om in beeld te brengen dat Europese investeringen in regionale- en plattelandsontwikkeling meerwaarde hebben en toekomstgericht zijn en om een eenzijdige focus op de Nederlandse afdrachten aan de EU te voorkomen. Ook wordt het belang van provinciale betrokkenheid bij de invulling en inzet van de fondsen in Nederland onderstreept.

Er wordt in IPO-verband opgetrokken, waarbij de Randstadprovincies een actieve rol spelen. Zo ging binnen 24 uur na het verschijnen van de Commissievoorstellen namens de provincies een inhoudelijk persbericht uit met als titel: *Voorstel EU-begroting: goede basis voor Nederlandse regio's*. Twee weken na publicatie van de voorstellen vond op het Huis van de Nederlandse Provincies een seminar *The MFF 2021-2027 and the Regions* plaats waaraan ruim 80 Brusselse belanghebbenden deelnamen, waarbij vanuit de provincies CdK Van de Donk (Noord-Brabant) en gedeputeerde Rijsberman (Flevoland) het woord voerden.

De ministers Blok en Hoekstra stuurden in juni een uitgebreide kabinetsappreciatie van de Commissievoorstellen aan de Kamer. Binnen een week stuurde IPO-voorzitter Bovens hen daarop een inhoudelijke reactie, met kopie aan de voorzitters van de beide Kamers. Dit leidde tot een publicatie in Binnenlands Bestuur en, op verzoek van Kamerleden, tot een officiële kabinetsreactie op de IPO-brief. Op 20 november vertegenwoordigden CdK Van de Donk en gedeputeerde Pennarts (Utrecht) de provincies bij een bestuurlijk overleg met de ministers Ollongren en Blok, waarbij het MFK uitvoerig aan bod kwam.

Verder zijn de provincies actief betrokken geweest bij de standpuntbepaling van het kabinet over de verschillende voorstellen voor subsidieprogramma's via de interdepartementale werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC) waarin ook het IPO zitting heeft.

Brexit

In 2018 vonden er intensieve onderhandelingen plaats over de scheiding. Het resultaat van ruim anderhalf jaar onderhandelen is op 14 november gepresenteerd in een ruim 500 pagina's tellend concept-uittrekingsakkoord. Hierin staat beschreven hoe de relatie vorm krijgt tijdens een overgangsperiode die tot 1 januari 2021 zou moeten duren. Tijdens deze overgangsperiode blijft het Verenigd Koninkrijk lid van de douane-unie en moet het gewoon meebetalen aan de EU-begroting. Voor de Randstadprovincies is interessant hoe de deelakkoorden over onder andere visserij en landbouw eruit gaan zien en in welke vorm regionale samenwerking kan worden voortgezet. Hierover kan op grond van het concept-uittrekingsakkoord, tot 1 juli 2020 worden onderhandeld.

Echter, vrijwel direct na openbaarmaking van het conceptakkoord ontstond er fel debat in het Verenigd Koninkrijk leidend, in januari dit jaar, tot een stemming in het Lagerhuis waarbij het akkoord met een

verpletterende meerderheid werd verworpen. Sindsdien liggen alle opties weer open en is de onzekerheid zo mogelijk nog groter dan daarvoor.

Het Comité van de Regio's heeft zich in 2018 actief met de Brexit bezighouden. De Brexit-werkgroep binnen het Comité is in maart van start gegaan. Gedeputeerden Baljeu (Zuid-Holland) en Rijsberman (Flevoland) hebben hierin aandacht gevraagd voor onder andere de visserijsector en het belang van betrokkenheid van de regionale overheden. Gedeputeerde Rijsberman werd bovendien benoemd tot voorzitter van de Brexit taskforce van de North Sea Commission van de CPMR en gedeputeerde Loggen (Noord-Holland) ondertekende in april een *Declaration of Friendship and Solidarity* met de Minister van Financiën van Wales, waarin het belang van regionale samenwerking -ook na de Brexit- wordt benadrukt.

1.2 Regionale economie

Het eerste half jaar van 2018 stond in het teken van de beïnvloeding van de wetgevingsvoorstellen van de Europese Commissie voor de Europese Investeringsfondsen binnen het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2021-2027. In de Commissievoorstellen is het totale budget voor regionale investeringsfondsen -zoals verwacht- geslonken, maar inhoudelijk zijn de belangrijkste lobbydoelen van de gezamenlijke provincies erin terug te vinden.

Het belangrijkste is dat de Europese Commissie voorstelt om het cohesiebeleid voor alle Europese regio's, inclusief de Nederlandse provincies, te behouden. Bovendien blijft in het voorstel het budget voor het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en het Europees Sociaal Fonds (ESF+) voor Nederland met 1.44 miljard euro ongeveer gelijk aan het budget voor de periode 2014-2020. Verder zijn suggesties om de uitvoering en de audits eenvoudiger te maken overgenomen en ligt er meer focus op innovatie, klimaatadaptatie en duurzaamheid.

Tot slot stelt de Europese Commissie voor om door te gaan met Interreg, het Europese territoriale samenwerkingsinstrument. Nieuw binnen Interreg is een component voor interregionale innovatieve investeringen, die de Randstad veel mogelijkheden kan bieden om grensoverschrijdend samen te werken met andere regio's om innovatie op te schalen (zie ook 1.3 'slimme Randstad').

Vanaf juni maakte de EU-besluitvorming veel vaart. Het doel van de Europese Commissie en het Europees Parlement is om in april 2019 - dus nog voor de Europese verkiezingen - tot een eerste compromis te komen. In de Raadsgroep die verantwoordelijk is voor cohesiebeleid kwamen de lidstaten wekelijks bij elkaar voor onderhandelingen over de verschillende artikelen. In het Europees Parlement werd gewerkt aan een rapport met amendementen op de teksten van de Europese Commissie. Ook het Comité van de Regio's heeft, als officieel adviesorgaan, de voorstellen beoordeeld en een advies opgesteld met voorstellen voor amendementen.

Vanuit de Randstad zijn er voortdurend lobbymomenten benut richting de Europese instellingen. Gedeputeerde Rijsberman werd namens het Comité van de Regio's rapporteur voor EFRO en het Cohesiefonds, waarmee de Randstad een belangrijke stempel kon drukken op de advisering vanuit de regio's van Europa over een voor provincies belangrijk fonds ter ondersteuning van regionaal economisch beleid.

Het Rijsberman-advies bepleit onder meer dat middelen uit EFRO kunnen worden ingezet voor financiering van Partnerschappen van de Urban Agenda. De rapporteur heeft zijn advies besproken met

de rapporteur en schaduwrapporteurs in het Europees Parlement, die vervolgens een aantal amendementen hebben overgenomen. Bovendien is er door de Randstad binnen het Comité van de Regio's inbreng geleverd op de andere verordeningen voor regionaal beleid.

Via het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken hebben de Randstadprovincies -in IPO-verband- de kans benut om suggesties te doen op artikelniveau en zo invloed uit te oefenen op de inzet van Nederland tijdens de onderhandelingen tussen lidstaten in de Raad. Voor het Europees Parlement zijn verschillende suggesties voor amendementen onder de aandacht gebracht bij Europarlementariërs.

Ook is er actief gebruik gemaakt van Europese regionale netwerken waarin de Randstadprovincies participeren, zoals de *Council of European Municipalities and Regions* (CEMR), de *Assembly of European Regions* (AER), het *Vanguard Initiative*, de *Conference of Peripheral Maritime Regions* (CPMR) en de lobbykoepel *#CohesionAlliance*.

Evenementen die vanuit de Randstad geïnitieerd zijn om de lobby een zetje in de rug te geven: een Randstad statenforum over cohesiebeleid georganiseerd door de PS Europawerkgroepen van de Randstadprovincies, een door Flevoland (gedeputeerde Rijsberman) en Zuid-Holland (gedeputeerde Baljeu) georganiseerde workshop over regionale economie tijdens het IPO jaarcongres en een Regio Randstad high-level evenement "*Cohesion Policy at the Crossroads*" in het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel ter gelegenheid van de vaststelling van het Rapport Rijsberman door het Comité van de Regio's.

1.3 Slimme Randstad

In relatie tot het prioritaire thema 'Slimme Randstad' is het Vanguard Initiative van groot strategisch belang. Dit is een netwerk van enkele sterke economische regio's die binnen Europa een voorhoede (*vanguard*) vormen als het aankomt op het daadwerkelijk implementeren van industriebeleid. Het netwerk helpt de industriële regio's hun positie te versterken in de discussie over het Europese industrie- en innovatiebeleid. De Randstad is vanaf januari 2018 lid van de *Board* van het Vanguard Initiative. Deze plek wordt ingevuld door de provincie Zuid-Holland.

In mei en juni heeft de Europese Commissie voorstellen voor het nieuwe Europese onderzoeks- en innovatieprogramma 'Horizon Europe' en Interreg 2021-2027 gepubliceerd. De Commissievoorstellen bevatten op Vanguard geïnspireerde instrumenten voor de ontwikkeling van toekomstgerichte industriële waardeketens. Voor het Vanguard Initiative was dit een belangrijk moment waar de afgelopen jaren hard naar toe is gewerkt en de start van de lobby bij het Comité van de Regio's, de Raad en het Europees Parlement.

Concreet gaat het om de volgende instrumenten:

1. Binnen Interreg: de creatie van innovatie-infrastructuur. De nieuwe component 5 voor *Interregional Innovation Investments* in het luik *European Territorial Collaboration* van het voorgestelde nieuwe Cohesiebeleid betreft een subsidieregeling waarmee de basisinvestering die te risicovol is voor het aantrekken van private middelen (*sunk costs*) gedragen kan worden.
2. Binnen Horizon Europe: faciliteren van interregionale demonstratie en het dragen van de operationele kosten voor het MKB. Het luik *European Innovation Ecosystems* binnen Pijler III van het voorgestelde Horizon Europe ondersteunt organisaties en activiteiten die innovatie ecosystemen

versterken. Daarnaast zijn de *Digital Innovation Hubs*, binnen het voorgestelde *Digital Europe*-programma, als infrastructuur met een ondersteunend dienstenaanbod geheel in lijn met Vanguard Initiative-doelstellingen om demonstratiefaciliteiten te versterken en te verbinden.

3. Binnen landsdelige EFRO programma's: Ook deze bieden een belangrijke basis voor investeringen in de regionale innovatie ecosystemen – zoals demonstratie infrastructuur, *fieldlabs* en fondsen voor het MKB, die voor de grensoverschrijdende waardeketens van groot belang zijn. Het is van groot belang dat deze middelen voor de regio beschikbaar blijven.

De inzet van de Randstad binnen Vanguard heeft bijgedragen aan een positieve houding van het Rijk ten opzichte van de hierboven genoemde instrumenten in de Raad. Er is een *position paper* opgesteld over het belang van effectieve EU-financiering van toekomstgerichte industriële waardeketens dat aan de Tweede Kamer is gestuurd. Tevens heeft de provincie Zuid Holland samen met Vanguard en de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging in Brussel een lobby evenement georganiseerd voor de raads werkgroepen. Hierbij stond kennisuitwisseling over Vanguard en de financieringsbehoefte centraal.

Daarnaast is in de tweede helft van 2018 hard gewerkt aan het beïnvloeden van de positie van het Comité van de Regio's en het Europees Parlement. Gedeputeerde Baljeu (Zuid-Holland) is waarnemer namens het Comité van de Regio's bij de door de Europese Commissie ingestelde *High Level Industrial Round Table 'Industry 2030'*. Daar werkt zij, samen met vooraanstaande vertegenwoordigers vanuit de industrie uit heel Europa en twee Eurocommissarissen, aan een toekomstbeeld voor de Europese industrie richting 2030 en daarbij passende (beleids)instrumenten.

1.4 Landbouw en water

Landbouw

Op 1 juni 2018 presenteerde de Europese Commissie de wetsvoorstellen voor het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) na 2020. De huidige systematiek van twee pijlers, met enerzijds rechtstreekse betalingen aan boeren (pijler 1) en anderzijds het ondersteunen van plattelandsontwikkeling (pijler 2), blijft behouden. Een belangrijke verandering is dat de Commissie een nieuw uitvoeringsmodel voorstelt waarbij veel verantwoordelijkheid wordt teruggedragen bij de nationale overheden. Lidstaten moeten namelijk een Nationaal Strategisch Plan (NSP) schrijven met daarin de voorgenomen plannen op GLB-gebied. Dit plan bevat de acties die in het kader van de beide pijlers worden genomen om bij te dragen aan de GLB-doelstellingen. Effectanalyses moeten zorgen voor de onderbouwing van het ambitieniveau.

Sinds de start van de behandeling van het wetsvoorstel fungeert de IPO-werkgroep Toekomst GLB als een belangrijke klankbordgroep. In deze IPO-werkgroep formuleren experts vanuit diverse provincies de standpunten van provincies. Dit heeft geresulteerd in een breed gedragen *position paper*. Een volgende stap was het nadenken over de betrokkenheid van provincies bij de daadwerkelijke invulling van het NSP en de bijbehorende effectanalyse. Om de aansluiting tussen het Ministerie van LNV en de provincies te waarborgen is een provinciaal medewerker voor de duur van het proces gedetacheerd bij het Ministerie in Den Haag. Zij schrijft mee aan de effectanalyse en het NSP.

Gedeputeerde Loggen (Noord-Holland) heeft meerdere keren bijdrages geleverd aan het debat over de hervorming GLB in diverse vergaderingen van de NAT-commissie van het Comité van de Regio's. Op het

concept adviesrapport van rapporteur Guillaume Cros (FR/PES) heeft hij in november 2018, met steun van de Nederlandse delegatie, 22 amendementen ingediend. Tijdens de stemming op 5 december 2018 zijn twintig hiervan aangenomen.

De amendementen vroegen o.a. aandacht voor de rol van digitalisering en nieuwe technologische ontwikkelingen en pleitten voor verdere vereenvoudiging. Een voorstel van de rapporteur Cros voor de oprichting van een nieuw EU-orgaan dat marktverstoringen monitort is op voorstel van Nederland om die reden tegengehouden.

De gezamenlijk opgestelde amendementen zijn ook gedeeld met enkele Europarlementariërs in de AGRI-commissie. Daarnaast is er regelmatig contact met de landbouwattachés op de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging, o.a. voor terugkoppelingen van de vergaderingen van Landbouwministers.

Water

Reeds in 2017 stelde het Comité van de Regio's het advies 'Een doeltreffend waterbeheersysteem: een benadering van innovatieve oplossingen' vast. Gedeputeerde Loggen was hiervoor de rapporteur. In 2018 werd hij bij diverse gelegenheden uitgenodigd om over de strekking van zijn rapport te spreken, o.a. door WssTP, het Europese technologienetwerk van waterproducenten en watergrootverbruikers, de *Intermediterranean Commission* van de *Conference of Peripheral Maritime Regions* (CPMR) en bij de opening van een door de Europese Commissie en het Comité van de Regio's georganiseerde conferentie over de Richtlijn hergebruik stedelijk afvalwater.

Begin 2018 publiceerde de Europese Commissie een voorstel voor herschikking van de Drinkwaterrichtlijn. De Drinkwaterrichtlijn legt de minimumkwaliteit van het drinkwater in de EU vast. Ook geeft de richtlijn bepalingen over informatievoorziening naar het publiek, maatregelen, monitoring en analyse, en rapportage. De Randstadprovincies sloten zich, samen met de Unie van Waterschappen en de Vewin, aan bij het Kabinetsstandpunt ter zake.

In juni bracht de Commissie de Verordening minimumvereisten waterhergebruik in procedure. Primair doel van deze verordening is om waterhergebruik te stimuleren, om zo de druk op de schaarse zoetwatervoorraden te verminderen. Het concept was voor de Randstadprovincies aanleiding om richting het Kabinet enkele kritische kanttekeningen te plaatsen bij de door de Europese Commissie voorgestelde aanpak. Zo werd erop gewezen dat het onlogisch is dat een waterschap zichzelf een vergunning verleent, zoals werd voorgesteld. Daarnaast werd erop gewezen dat het aantal vergunningen waarschijnlijk zeer beperkt zal zijn, maar dat elk bevoegd gezag in beginsel wel een vergunning moet kunnen verlenen en dus veel kennis in huis moet hebben. Dit is zelfs voor een provincie of een waterschap geen geringe vereiste. De Randstedelijke kritiek kreeg ook een plek in het advies van het Comité van de Regio's over de verordening.

In oktober 2018 lanceerde de Europese Commissie een evaluatie, een zogeheten 'fitness check', voor de Europese Kaderrichtlijn Water. Deze consultatie loopt tot maart 2019 en zal de basis vormen voor de herziening van deze belangrijke richtlijn. Het IPO zal namens alle provincies op deze consultatie reageren.

1.5 Duurzame leefomgeving en energie

Op het gebied van het EU-milieubeleid is luchtkwaliteit een belangrijk onderwerp voor provincies. De Europese Commissie heeft in 2018 een beleidsevaluatie ('fitness check') uitgevoerd van de regels voor luchtkwaliteit. Doel hiervan is de impact van het beleid in kaart brengen en te bekijken of aanpassing van de regels nodig is. Nieuwe voorstellen worden pas in 2020 verwacht, maar de Commissie is de inbreng daarvoor dus reeds aan het verzamelen.

De Randstadprovincies hebben daar gebruik van gemaakt. Zo is er door luchtexperts uit de Randstad initiatief genomen om namens het IPO een brief te schrijven aan de Europese Commissie in reactie op de consultatie die de Commissie had uitgeschreven.

Daarnaast heeft de provincie Utrecht namens de Regio Randstad op 17 oktober 2018 een co-creatie expert meeting in Brussel georganiseerd. Experts van regionale overheden, kennisinstellingen, belangenverenigingen en het bedrijfsleven zijn samen het gesprek aangegaan over wat nodig is voor gezonde lucht in heel Europa. Gedeputeerde Pennarts (Utrecht), binnen de Randstadsamenwerking verantwoordelijk voor milieu, heeft de uitkomsten aangeboden aan de Europese Commissie als inbreng voor de fitness check.

Dit jaar is ook gesproken over de toekomst van het EU-milieubeleid, het zgn. 'milieuactieprogramma' (MAP) dat een looptijd van 7 jaar heeft. Het huidige, 7^e, milieuactieprogramma loopt eind 2020 af. Er wordt dan ook al nagedacht over het 8e milieuactieprogramma, voor de periode 2021-2027.

Het Comité van de Regio's werkte in 2018 aan een adviesrapport over het 8e MAP. De rapporteur is Cor Lamers, burgemeester van Schiedam. Zijn rapport biedt de Regio Randstad een platform om de *Healthy Urban Living*-aanpak, gericht op het creëren van een gezonde leefomgeving, te agenderen.

Er is vanuit de Randstad via diverse bijeenkomsten voor belanghebbenden meegedacht en er is feedback gegeven op het conceptadvies. In de Commissie Milieu, Klimaatverandering en Energie (ENVE) van het Comité van de Regio's, waar gedeputeerde Pennarts lid van is, is op 15 november een eerste versie van het adviesrapport besproken. Het zet in op transitiebeleid en goede implementatie. Europese afspraken bieden zo de bredere context, waarbinnen overheden, burgers en bedrijven voor echte verandering zorgen. Het advies staat geagendeerd voor de plenaire vergadering van 7 februari.

Tegelijkertijd heeft de Randstad in IPO-verband aandacht voor het onderwerp gevraagd, met name van de Bestuurlijke Adviescommissie Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (BAC VTH) waar ook het milieubeleid onder valt. Europees milieubeleid is belangrijk voor provincies omdat het impact heeft op omgevingsrecht en milieu wet- en regelgeving waarvoor provincies milieuvergunningen afgeven en waarop zij toezicht houden. In de BAC VTH is besloten om gezamenlijk in te zetten op de onderwerpen die genoemd worden in het adviesrapport van het Comité van de Regio's over het 8e MAP. Er zal een gezamenlijk provinciale inzet worden geformuleerd.

De Randstadwerkgroep Duurzame Leefomgeving met experts uit alle vier de provinciehuizen is in 2018 vier keer bij elkaar gekomen. Diverse onderwerpen zijn besproken zoals circulaire economie (water en plastic), binnenvaart (CLINSH) en luchtkwaliteit. De Randstadprovincies hebben een reactie afgestemd en ingestuurd op de consultatie over de EU-langetermijnstrategie voor de reductie van broeikasgasemissies.

2. Vooruitblik voor 2019

Het jaar 2019 wordt voor Brussel in de eerste plaats een verkiezingsjaar: van 23 t/m 26 mei 2019 zijn er verkiezingen voor het Europees Parlement. Deze vinden op de 23^e in Nederland plaats, waarbij er 3 zetels meer zijn te verdelen (van 26 nu naar 29 straks) vanwege het vertrek van de Britten.

Vervolgens wordt de nieuwe Europese Commissie geformeerd en vinden er in het Europees Parlement hoorzittingen plaats met beoogde Eurocommissarissen waarna het nieuwe Commissieteam op 1 november aantreedt. Voor de politieke dynamiek betekent dit dat de Europese Commissie in 2019 weinig nieuwe beleidsinitiatieven zal lanceren.

Het Europees Parlement zal tot aan het verkiezingsreces proberen nog zo veel mogelijk wetgevingswerk af te ronden. Over de mogelijke samenstelling van het nieuwe EP valt op dit moment nog weinig te zeggen. De verwachting is dat de nieuwe samenstelling van het EP zijn weerslag zal hebben op het verdere verloop van de onderhandelingen over het Meerjarig Financieel Kader en de nieuwe subsidieprogramma's.

De werkzaamheden van de Raad gaan, ook tijdens de Europese verkiezingen, gewoon door. De eerste helft van het jaar zitten de Roemenen voor, de tweede helft is het de beurt aan de Finnen. Waar de Roemenen het thema cohesie centraal stellen, daar is de verwachting dat de Finnen meer nadruk zullen leggen op het belang van een sobere EU-begroting. Op 9 mei zal in Sibiu (Roemenië) een Europese Top plaatsvinden die de EU, kort voor de verkiezingen, een impuls moet geven. Er wordt een strategische agenda voorbereid die de Europese leiders in Sibiu kunnen vaststellen en die als leidraad voor de nieuwe Europese Commissie zal dienen. Overigens krijgt ook de Europese Raad op 1 november een nieuwe vaste voorzitter (de opvolger van Tusk).

Onvoorspelbare factor blijft tot slot de Brexit. Op het moment van schrijven kan geen van de denkbare opties helemaal worden uitgesloten. Hierna een vooruitblik op zowel de doorsnijdende onderwerpen als op elk van de prioritaire thema's uit de Europastrategie van de Regio Randstad.

2.1 Doorsnijdende onderwerpen

Meerjarig Financieel Kader 2021-2027

De onderhandelingen over het nieuwe Meerjarig Financieel Kader gaan de komende maanden onder Roemeens voorzitterschap verder. In de Raadswerkgroep zal geprobeerd worden de lijst met controversiële elementen steeds verder in te korten. Het streven is oktober dit jaar, onder Fins voorzitterschap een akkoord te bereiken. Tot 1 november zitten de huidige Commissievoorzitter Juncker én de huidige voorzitter van de Europese Raad Tusk er nog. Daarna treden hun opvolgers aan en dat kan het speelveld veranderen.

Het speelveld wordt sowieso al anders als na de verkiezingen in mei het Europees Parlement in nieuwe samenstelling aantreedt. De inschatting is dat alle aandacht van het EP eerst zal uitgaan naar de hoorzittingen met de individuele beoogde Eurocommissarissen en dat het Parlement pas daarna, dus na 1 november écht aandacht voor de lopende wetgevingsdossiers zal hebben. Het nieuwe EP zal zijn stempel op het akkoord willen drukken en dus niet automatisch het eerder door de voorgangers ingenomen standpunt overnemen.

En dan is er tot slot nog de Brexit en alle onduidelijkheid die deze met zich meebrengt. Verlaten de

Britten in maart de EU mét een akkoord dan blijft de impact op de MFK-onderhandelingen waarschijnlijk beperkt. Maar in bijna alle andere scenario's zal er interferentie optreden die de planning in de war kan sturen.

Kortom: het is niet uitgesloten dat in oktober een (politiek) akkoord wordt bereikt over het MFK. Maar als dat niet lukt dan kan het zo maar nog tot halverwege 2020 duren voordat er een overeenkomst ligt en dát zou grote gevolgen voor de provincies kunnen hebben omdat er dan -net als in 2013- te weinig tijd is om de implementatie van de nieuwe generatie programma's voor te bereiden. Gevolg daarvan kan zijn dat 2021 een 'verloren jaar' wordt wat EU-investeringen in o.a. regionale- en plattelandsontwikkeling betreft.

De Randstadprovincies zullen, in IPO-verband, de onderhandelingen over het MFK op de voet blijven volgen en daarbij zowel bestuurlijk als ambtelijk nauwe contacten onderhouden met degenen die namens Nederland onderhandelen. In Brussel maken de Randstadprovincies gebruik van de regionale netwerken waarin zij participeren. Daarbij zal telkens aandacht gevraagd worden voor het perspectief van de provincies, waarbij voorop staat dat Europese investeringen in de regionale economie van de Regio Randstad nuttig en nodig zijn om de maatschappelijke opgaven effectief aan te gaan.

Brexit

Dit jaar zal het moment zijn dat iedereen vanaf 29 maart 2017, toen het Verenigd Koninkrijk de zgn. artikel 50-brief indiende, kon zien aankomen: de eigenlijke Brexit. Op het moment van schrijven is er niets zinnigs te zeggen over niet alleen de voorwaarden waaronder maar zelfs ook het moment waarop de Britten de EU definitief zullen verlaten. Zoals de zaken er nu voorstaan zal het Verenigd Koninkrijk op 30 maart 2019 geen lid meer zijn van de EU. Onduidelijk is of de uittreding plaatsvindt op basis van een overeenkomst of niet en zelfs is het niet ondenkbaar dat het Verenigd Koninkrijk na 30 maart (al dan niet tijdelijk) lid blijft van de EU. De EU heeft vooralsnog een eensgezindheid die de Britten niet hebben.

Maar ook als de uittreding op 30 maart met een overeenkomst plaatsvindt is daarmee de kous nog niet af: hierop volgt dan een meerjarige transitieperiode waarin het EU-recht van toepassing blijft en er wordt onderhandeld over een nieuw omvattend partnerschapsakkoord.

Voor de Randstadprovincies blijft het van belang om de ontwikkelingen te volgen en daar waar mogelijk voorbereidingen te treffen. Niet alleen de provinciale organisaties zelf, maar zeker ook de belanghebbenden in de regio. Naast het voorkomen of zoveel mogelijk beperken van schadelijke gevolgen van Brexit zal er daarbij ook aandacht zijn voor de wens vanuit de Randstadprovincies om goede werkrelaties met de Britse regio's te houden.

2.2 Regionale economie

De toekomst van het cohesiebeleid is topprioriteit voor decentrale overheden. Voor de provincies zijn vooral het Fonds voor Regionale Ontwikkeling EFRO en het Fonds voor territoriale samenwerking Interreg van belang. In 2019 zal de Europese besluitvorming hierover doorlopen en de lobby wordt daarom voortgezet.

Zowel in Randstad- als IPO-verband wordt ingezet op een zo hoog mogelijk budget uit de Europese investeringsfondsen. Verder blijven de provincies aansturen op eenvoudiger uitvoerings- en auditmechanismen en is het van belang dat de provincies meer garanties krijgen dat zij in het

implementatietraject worden gehoord door de lidstaten en de Europese Commissie.

De Randstadprovincies zullen -samenwerkend in IPO-verband- bijdragen blijven leveren op de instructies vanuit de Rijksoverheid voor de Nederlandse inzet in de Raad. Omdat Roemenië en Finland in 2019 het EU-voorzitterschap zullen vervullen van de Raadswerkgroep Structurele Maatregelen, waarin deze dossiers worden behandeld, zal contact worden gelegd met hun vertegenwoordigers. Daarnaast blijft besluitvorming in het Europees Parlement actueel. Halverwege februari stelt het Europees Parlement zijn positie over EFRO en Interreg plenair vast.

In de periode vanaf de zomer zal actie vooral gericht zijn op het informeren van de nieuwe leden van het Europees Parlement over onze standpunten. Als in november de nieuwe Europese Commissie aantreedt, dan is er ook een nieuwe Eurocommissaris regionaal beleid. Mogelijke accentverschuivingen in Europees beleid zullen nauwgezet gevolgd worden. Het doel is om de Europese besluitvorming te blijven beïnvloeden in de gewenste richting.

2.3 Slimme Randstad

Voor de zomer van 2019 zal de Europese Commissie naar verwachting een nieuwe visie over 'Industry 2030' publiceren. Gedeputeerde Baljeu is waarnemer namens het Comité van de Regio's bij de door de Europese Commissie ingestelde *High Level Industrial Round Table 'Industry 2030'*. Daar werkt zij met vooraanstaande vertegenwoordigers van de industrie uit heel Europa en twee Eurocommissarissen aan een toekomstbeeld voor de Europese industrie richting 2030 en daarbij passende (beleids)instrumenten. Deze Ronde Tafel wordt in 2019 voortgezet.

Vlak voor het reces in december is gedeputeerde Baljeu rapporteur geworden in het Comité van de Regio's voor een advies over 'Een plaatsgebonden aanpak van de EU-strategie voor het industriebeleid'. Met dit rapporteurschap, dat een looptijd tot eind juni heeft, kan de Randstad inbreng leveren op de visie over *Industry 2030*. In dit kader organiseert de Randstad op 14 februari een evenement voor partners in Brussel om inbreng op te halen voor het rapport.

De Randstad blijft actief lid van het Vanguard netwerk en ook lid van de Vanguard board. De komende maanden zal hard gewerkt worden aan de lobby over met name 'component 5' uit het Interreg voorstel, dat zich richt op *Interregional Innovation Investments*. De focus van de lobby verschuift nu naar de verschillende lidstaten in de Raad.

2.4 Landbouw en water

Landbouw

Binnen het Comité van de Regio's is de behandeling van het wetsvoorstel over het toekomstige gemeenschappelijk landbouwbeleid afgerond. In het Europees Parlement buigt de AGRI-commissie zich in het voorjaar over de opgestelde rapporten en bijbehorende amendementen. Naar verwachting komt het proces daarna enigszins stil te liggen vanwege de verkiezingen. Het EP in nieuwe samenstelling zal waarschijnlijk pas na de zomer 2019 in plenaire zitting over de rapporten stemmen. Vanuit HNP/Randstad zullen de contacten met de LNV-afdeling op de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU worden onderhouden en zal waar mogelijk inhoudelijke inbreng geleverd worden. Verwachting is echter dat de ministers in de Landbouwrapad niet heel ver op het Europees Parlement

vooruit zullen willen lopen. Uiteindelijk moeten onderhandelingen tussen Raad, EP en Commissie (de zgn. ‘triloog’) tot een overeenkomst leiden.

Water

De consultatie die de Commissie in 2018 lanceerde in het kader van de beleidsevaluatie (‘fitness check’) van de Kaderrichtlijn Water loopt nog door tot maart 2019. Daarna zal de Commissie gaan werken aan een herzieningsvoorstel van deze richtlijn, dat naar verwachting in 2020 door de nieuwe Commissie zal worden gepubliceerd.

Het is de bedoeling om een gezamenlijke reactie op de fitness check te formuleren door -in elk geval- de provincies en de Unie van Waterschappen. Mogelijk kunnen de krachten verder worden gebundeld met Duitse deelstaten en het gewest Vlaanderen. Daartoe organiseerde het IPO/HNP begin 2019 in Brussel een bijeenkomst met deskundigen.

Het ligt voor de hand dat de Kaderrichtlijn Water vervolgens door het IPO-bestuur wordt aangewezen als een prioritair IPO-dossier. Daarmee zal de betrokkenheid van de Regio Randstad bij het dossier veranderen: de lobby zal dan in eerste instantie onder IPO-vlag worden gevoerd, voor zover nodig ondersteund vanuit de Randstad.

2.5 Duurzame leefomgeving en energie

Duurzame leefomgeving

De beleidsevaluatie (‘fitness check’) van de bestaande EU-richtlijnen over luchtkwaliteit wordt naar verwachting in 2019 afgerond. Deze richtlijnen stellen luchtkwaliteitsnormen waaraan in de hele EU moet worden voldaan en bevatten eisen om te waarborgen dat de lidstaten de luchtkwaliteit op hun grondgebied adequaat bewaken en beoordelen, op een geharmoniseerde en vergelijkbare manier.

Het belang voor de provincies is vanuit hun kaderstellende rol met betrekking tot de luchtkwaliteitseisen evident. In vervolg op de inbreng die de Randstadprovincies in 2018 al leverden op de fitness check zal de Randstad dit proces op de voet blijven volgen. Op 15 januari organiseerden de Provinciale Staten van Utrecht een Europaforum voor de Randstadprovincies over luchtkwaliteit waarbij gedeputeerde Pennarts één van de sprekers was. Daarbij was er aandacht voor het Europese en nationale speelveld en werd de Utrechtse Agenda Gezonde Lucht toegelicht. Tevens heeft de Randstad deelgenomen aan de 2^e bijeenkomst voor belanghebbenden die de Europese Commissie hierover organiseerde in Brussel.

Wat het milieubeleid betreft zullen de ontwikkelingen rond een nieuw Milieu Actieprogramma (MAP) nauwlettend in de gaten gehouden worden en zal waar mogelijk inbreng geleverd worden. De planning van de Commissie is nog niet helemaal duidelijk, maar de verwachting is dat de huidige Commissie het aan de volgende Commissie, die op 1 november 2019 aantreedt, overlaat om met een voorstel te komen.

De jaarlijks door de Commissie georganiseerde *European Green Week* zal dit jaar plaatsvinden van 13 t/m 17 mei en in het teken staan van de implementatie van milieubeleid. Milieu wet- en regelgeving kunnen significant bijdragen aan het verbeteren van de water- en luchtkwaliteit, het beschermen van de natuur en het stimuleren van recycling en afvalbeheer. Goede implementatie is daarbij van essentieel belang. Ook het Milieu Actieprogramma zal aan de orde worden gesteld tijdens de Green

Week.

Binnen de ENVE-commissie van het Comité van de Regio's zal komend jaar gewerkt worden aan een advies over de EU-langetermijnstrategie voor de reductie van broeikasgasemissies. De verwachting is dat het advies geagendeerd zal worden voor de plenaire vergadering van 26-27 juni. Ook zal de follow-up van advies over 'governance van de energie-unie en schone energie' gevolgd worden, met name wat de geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen (INEK) betreft. Verder zullen de onderhandelingen over het programma voor klimaat en milieu 'LIFE' gevolgd worden als ook de evaluaties op belangrijke beleidsterreinen zoals de circulaire economie, lucht, water en milieubeoordelingen. Tot slot zal de Commissie een nieuwe EU-strategie inzake biodiversiteit ontwikkelen in de aanloop naar de COP-15 topbijeenkomst over een nieuw wereldwijd beleidskader voor biodiversiteit, die in oktober 2020 in Beijing zal plaatsvinden.

Energie

Het thema energie is een prioritair HNP/IPO-dossier dat in die context wordt opgepakt. Het is een dossier waar nadrukkelijk de inbreng van lokale en regionale overheden van belang is.

Standpuntbepaling verloopt via de IPO Bestuurlijke Adviescommissie Energietransitie.

Dossiers die in 2019 zullen spelen zijn o.a. de lange termijnstrategie m.b.t. de terugdringing van broeikasgasemissies in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Een en ander zal op termijn van invloed zijn op de ambities van de provincies op het vlak van de energietransitie. Daarnaast presenteerde de Commissie eind januari een duurzaamheidsagenda 'Naar een duurzaam Europa in 2030, de follow-up van de VN Duurzame Ontwikkelingsdoelen, inclusief het Klimaatakkoord van Parijs'. Ook dit initiatief kan uiteindelijk doorwerking hebben naar de provincies. Tot slot wordt een voortgangsrapport over de Energie Unie verwacht alsmede een strategische actieplan voor batterijen. De aangekondigde voorstellen zal de Randstad in de gaten houden.

3. Tot slot

Het jaar 2019 belooft in meerdere opzichten een transitiejaar te worden, met eerst provinciale verkiezingen in maart en vervolgens Europese verkiezingen in mei en in november een wisseling van de Europese Commissie. En daar komt de Brexit nog bij.

Hoewel de verwachting is dat de zittende Commissie dit jaar weinig strategische beleidsvoorstellen zal lanceren, zou het een misvatting zijn om te denken dat het een rustig jaar wordt in Brussel. Enerzijds draait de Europese onderhandelingsmachine op volle toeren om ervoor te zorgen dat per 1 januari 2021 een nieuwe generatie subsidieprogramma's van start kan gaan waarmee voor de periode 2021-2027 meer dan 1 biljoen euro gemoeid is. En anderzijds zijn de diensten van de Commissie bezig met het maken van overdrachtdossiers en het uitdenken van nieuwe voorstellen voor als de nieuwe Eurocommissarissen aantreden. In die zin is juist dit een goed moment om nieuwe beleidsconcepten en -oplossingen vanuit onze provincies onder de aandacht te brengen in een poging deze (hoger) op de Europese agenda te krijgen.

De vertegenwoordiging van de vier Randstadprovincies in Brussel zal in elk geval klaar staan om - zodra er iets op de radar verschijnt- samen met de collega's in de provinciehuizen te zorgen voor signalering en duiding zodat bestuurders en statenleden tijdig de vertaalslag kunnen maken naar de realiteit van de provincie. Ook zal na de provinciale verkiezingen worden ingezet op een goede

positionering van de bestuurders uit de Randstad binnen de Nederlandse delegatie van het Comité van de Regio's.

De bundeling van krachten in Randstadverband is bij dit alles een troef die maakt dat de vier provincies gezamenlijk een goede informatiepositie hebben en samen meer invloed kunnen uitoefenen op de EU-beleidsprocessen waar de belangen van de provincies worden geraakt.